

ЕКОЛОГО-ВАЛЕОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ОСОБИСТОСТІ – ВИКЛИК ХХІ СТ.

**Матеріали IV кафедральної науково-
практичної інтернет-конференції
(25 грудня 2023 року)**

Міністерство освіти і науки України
Департамент науки і освіти
Харківської обласної державної (військової) адміністрації
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Кафедра природничих дисциплін

**ЕКОЛОГО-ВАЛЕОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА
ОСОБИСТОСТІ – ВИКЛИК ХХІ СТ.**

**Матеріали ІV кафедральної науково-
практичної інтернет-конференції
(25 грудня 2023 року)**

Харків
2023

УДК 316.612: [574+613(08)

Е 45

*Затверджено на засіданні кафедри природничих дисциплін
(протокол № 4 від 30 листопада 2023 р.)*

Редакційна колегія

Упатова І. П. – доктор педагогічних наук, професор;
Дехтярьова О. О. – кандидат біологічних наук, доцент;
Філатова О. В. – кандидат біологічних наук, доцент;
Пальчик О. О. – кандидат сільськогосподарських наук, доцент;
Каденко І. В. – кандидат педагогічних наук, доцент;
Борзик О. Б. – доктор філософії;
Чернікова Н. В. – викладач кафедри природничих дисциплін;
Москальов В. Б. – викладач кафедри природничих дисциплін;
Купіна О. В. – викладач кафедри природничих дисциплін;
Сумцова А. А. – старший лаборант кафедри природничих дисциплін

Е 45 Еколого-валеологічна культура особистості – виклик ХХІ ст.:
матеріали кафедральної студ. наук.-практ. інтернет-конф. (25 грудня 2023 р.,
м. Харків) / за заг. ред. д.п.н., проф. Ірини Упатової. Комунальний заклад
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. –
Харків, 2023. – 50 с.

У збірці представлені матеріали науково-практичної конференції, що висвітлюють сучасний стан та перспективи розвитку еколого-валеологічної культури та присвячені актуальним проблемам сучасної екології,

УДК 316.612: [574+613(08)

© Комунальний заклад
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради, 2023

ЗМІСТ

<i>Альбоща Владислава, Упатова Ірина</i> ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ДЕГРАДАЦІЇ ҐРУНТІВ	4
<i>Данилюк Ольга, Борзик Олена</i> ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ ЛЮДЕЙ РІЗНОГО ВІКУ	7
<i>Кантемир Ірина, Закалюжний Віктор</i> ШКІДНИКИ РОСЛИННОГО СВІТУ – НАЗЕМНІ МОЛЮСКИ	10
<i>Коваль Марія, Дехтярьова Олена</i> ЗБЕРЕЖЕННЯ ЕНТОМОФАУНИ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «ГОМАЛЬШАНСЬКІ ЛІСИ»	14
<i>Купіна Оксана</i> ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ БІОЛОГІВ	21
<i>Макогон Анастасія, Москальов Віталій</i> ПОШИРЕННЯ БЕТА-ЛАКТАМАЗ ЯК ОДИН ІЗ ПРОВІДНИХ МЕХАНІЗМІВ АНТИБІОТИКОРЕЗИСТЕНТНОСТІ	25
<i>Монастирська Юлія, Філатова Ольга</i> ЩОДО ДОЦІЛЬНОСТІ СТВОРЕННЯ ЗАКАЗНИКА МІСЦЕВОГО ЗНАЧЕННЯ В ОКОЛИЦЯХ С. ТАВЕЖНЯ КРАСНОГРАДСЬКОГО РАЙОНУ.....	30
<i>Радченко Руслан, Упатова Ірина</i> ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ҐРУНТІВ УКРАЇНИ	33
<i>Рудич Анастасія, Пальчик Оксана, Чернікова Наталя</i> ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА: МИНУЛЕ ТА СУЧАСНІСТЬ	36
<i>Русанова Руслана, Філатова Ольга</i> ЕФЕМЕРОЇДИ ХАРКІВЩИНИ ПІД ЗАГРОЗОЮ ЗНИЩЕННЯ	41
<i>Сосновська Анна, Каденко Ірина</i> АНАЛІЗ ВПЛИВУ НЕГАТИВНИХ ФАКТОРІВ НА ЗДОРОВ'Я ДИТИНИ	44

ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ ЛЮДЕЙ РІЗНОГО ВІКУ

Ольга ДАНИЛЮК,

здобувачка факультету соціально-педагогічних наук та іноземної філології

Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

Науковий керівник – Олена БОРЗИК,

доктор філософії,

старший викладач кафедри природничих дисциплін

Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

Екологічна трансформація навколишнього середовища сьогодення створює реальну загрозу для людства. Насамперед, незадовільний стан навколишнього середовища впливає на середній вік життя мешканців певної місцевості, частоту захворюваності, життєдіяльність дорослих і дітей.

Саме адекватне ставлення до природи і розуміння її важливості для здоров'я людей грає важливу роль для її збереження, тому кожна особистість має розуміти свою відповідальність за власну поведінку, яка може негативно впливати на природу планети. Лише за такої умови можливо реалізувати певні принципи, які сприяють розв'язанню проблем та поліпшенню екологічного стану природного середовища, в основі чого лежить формування в людей системи екологічних знань, почуттів, ставлень, а також екологічної поведінки.

З огляду на вищезазначене, проблема екологічного виховання різних верств суспільства набуває актуальності.

У наш час перед викладачами ЗВО, учителями закладів загальної середньої освіти та вихователями дошкільних закладів стоїть завдання екологічної освіти і виховання громадян, що спрямоване на формування в особистостей нових моральних цінностей і способів раціональної виробничої, політичної й іншої діяльності, спрямованих на збереження Землі як унікальної екосистеми. Однією

із суттєвих ознак культурного рівня суспільства та його моральності є ціннісне ставлення до природи.

Аналіз наукової літератури свідчить, що екологічне виховання конкретизується на рівні трьох основних завдань:

- формування адекватних екологічних уявлень;
- формування суб'єктивного ставлення до природи;
- формування системи умінь і навичок (технологій) взаємодії з природою [1; 2].

З нашого погляду, ефективності екологічного виховання різних верств населення можна досягнути шляхом реалізації наступних функцій:

- еколого-освітня (знання законів функціонування довкілля);
- світоглядна (формування екологічного світогляду);
- гуманістична (формування етично-естетичного ставлення до природи);
- нормативна (узгодження політичних, нормативних, фінансових, наукових норм природокористування);
- інформативна (засвоєння і передавання досвіду природоохоронної діяльності широким верствам населення);
- виховна (становлення соціальних якостей особистості на основі засвоєння суспільних відносин з довкіллям);
- культуротворча (становлення екологічної культури суспільства: досягнення суспільства, людини у виробничій, матеріальній і духовній сферах діяльності, спрямовані на збереження і поліпшення навколишнього середовища, сукупність ціннісних екологічних орієнтацій).

Слід зазначити, що екологічне виховання має здійснюватись серед людей різних вікових категорій. Адже, як відомо, діти беруть приклад з батьків, або близького оточення. Тож і ставлення до навколишнього середовища теж формується за їх безпосередньої чи опосередкованої участі. Використовуючи різні методи, відповідно до вікових особливостей, необхідно знайти шлях до усвідомлення людиною певних правил, які будуть сприяти поліпшенню екологічної ситуації на певній місцевості. Це можуть бути різні тренінги, конкурси, бесіди, концерти, уроки

в ЗЗСО спрямованні на екологічну обізнаність та любов до свого краю, екологічні акції тощо [3].

Реалізацію екологічного виховання людей різного віку можуть ефективно здійснювати і громадські організації. Так, у Харкові, на волонтерських засадах функціонує громадська організація «Енергія миру». Кожного року за її участі проводяться певні заходи спрямовані на захист природи та енергозберігаюче використання ресурсів, а саме «Еко-Енерго-Конкурс», в якому можуть брати участь люди різного віку та розкривати своє розуміння поняття «енергозбереження» та «природоохоронна робота». Це конкурс не лише творчих робіт, а й цілих проектів спрямованих на збереження ресурсів Землі. Проводяться конкурси спрямовані на захист природи, енергозбереження. В них можуть прийняти участь цілі сім'ї та люди різного віку. А головне, що коли дитина або дорослий приймає участь у таких конкурсах, вона шукає вирішення різних екологічних проблем.

Щорічно у м. Харків та Харківському районі за підтримки харків'янина А. Приходько проводяться численні еко-акції, зокрема «Чисті Уди», «Мокрий Жихор» тощо. Також, під егідою А. Приходько було встановлено перший в Україні «Trash Killer» (спеціальний сміттевий уловлювач побутового сміття та рослинних решток) на річці Уди. Дані заходи спрямовані не лише на просвіту населення, а й формування звичок природоохоронної поведінки.

Всім відомо, що сміття найчастіше просто спалюється і не треба й нагадувати про те, яку шкоду наносять викиди від такого знищення. Саме тому, необхідно донести до населення інформацію про важливість переробки вторинної сировини та сортування сміття, що дозволяє не лише зберегти повітря від великого забруднення але й зберігає природні ресурси. На знищення сміття також витрачається велика територія землі, на якій можна було зробити лісові насадження, із яких сформуються природні екосистеми для існування інших живих істот.

Отже, екологічне виховання на межі третього тисячоліття є необхідною складовою гармонійного, екологічно безпечного розвитку суспільства. Воно постає як стратегічна основа подолання екологічної загрози, формування умов екологічно безпечного життя людини, формуванню людства з планетарним мисленням, високим

рівнем екологічної культури, що своєю чергою, забезпечить поступовий перехід на шлях сталого розвитку, збереження природних умов для існування людської цивілізації. При цьому, екологічне виховання доцільно здійснювати на всіх етапах життя особистості та з різними верствами населення, що є важливим аспектом формування екологічно відповідальних громадян суспільства.

Список використаних джерел:

1. Екологічна культура : навч. посіб. / В. І. Дубовий, О. В. Дубовий. Херсон : Грінь Д. С., 2016. 256 с.
2. Концепція екологічної освіти України. *Інформ. збірн. Міністерства освіти і науки України*. Київ, 2002. № 7. С. 3-23.
3. Морозова Л. Виховання екологічної культури особистості. *Вища освіта України*. 2001. №2. С. 88-92.

ШКІДНИКИ РОСЛИННОГО СВІТУ – НАЗЕМНІ МОЛЮСКИ

Ірина КАНТЕМИР,

здобувачка вищої освіти б11ср групи

Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

Науковий керівник – Віктор ЗАКАЛЮЖНИЙ,

кандидат геолого-мінералогічних наук,

доцент кафедри біології, здоров'я людини та фізичної реабілітації

Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

Наземні молюски, такі як слимаки і равлики, становлять значну загрозу для різних видів рослин, аграрних культур і садів. Ми розробили огляд цих шкідників, їхнього економічного впливу, а також розглядали стратегії для ідентифікації, розуміння життєвого циклу і методів управління ними.